

Výzvy edukativním metodám v době koronaviru.
Kateřina Dytrtová

Anotace: Prezentace ukazuje na příkladech řešení oborových podstatných otázek v době zdánlivě tematicky odlehle krize. Coronavirové ohrožení pro nás zatím neznámých důsledků a karanténa, která v tomto rozsahu ještě neproběhla, nastavily na jaře tohoto roku velmi přirozeně a velmi rychle existenciálně vyhocenou situaci. Otevřely se základní otázky po smyslu pracovního i volnočasového snažení, po účinnosti metod, po akceschopnosti médií, důvody proč sdílet a neuzavřít se do nejistoty. Tedy se natolik proměnil kontext výuky, že pouhé „vzdálené“ a různě kvalitně medializované vyučování toho, „co bych stejně vyučoval“ nestačilo. Proměnila se témata a způsob vzhledu, metody se prohloubily o zpřesnělou reflexi, do odborné komunikace se přimísilo velké množství osobních informací, posílila ekologická a etická témata. Existenciální ohrožení a následné otázky po smyslu nepřinesla jen virová nákaza, ale i ekologická rozkolísanost, ohrožení suchem, přemnožením a na druhé straně mizením celých biologických společenstev. Rozkrylo se opět a osobněji modernistické téma zisku a krátkodobých bezohledných horizontů. Proto tento proces chápu jako velkou šanci do budoucna, která by mohla přinést spolupráci mezi obory, informovanost o podstatných věcech, osobní uměřenost a zaujetí nadosobními tématy s etickým přesahem.

Karanténa, uzavření škol na počátku semestru roku 2020, nemožnost sdílet, vysvětlovat a konzultovat osobně přinesly velké množství výzev, ze kterých si pro svou obrazovou prezentaci vyberu nutnost existence hloubkové a kontextuálně zakotvené oborové metody (konceptová analýza), která pracuje důsledně s reflexí, přináší porozumění, vyvolává úkoly a je mediálního transferu schopna. Uvedu tři příklady, které v důsledku karantény vznikly, proběhly, jsou stále medializovány a některé jejich reflektivní části dokonce stále probíhají. Navíc se zatím zdá, že se jedná o způsoby, které mohou pomoci řešit samotný přístup k oboru i v budoucnosti. Jsou stále dostupné na webových stránkách Fakulty umění a designu UJEP v Ústí nad Labem, kde působím.

Přednáška Souvislosti umění – design s příklady ze soudobé scény

<https://www.youtube.com/watch?v=d0xmaK5eDZE&feature=youtu.be>

Přednáška Souvislosti hudby a výtvarných oborů ve 20. století

<https://www.youtube.com/watch?v=-Nqotql6Yfc&feature=youtu.be>

Přednáška Proces autentifikace v umění

<https://www.youtube.com/watch?v=7emYDbXMCA&t=1346s>

Jedná se o tři přednášky (v sérii dalších přednášek mých kolegů), které díky rychlé a flexibilní pohotovosti vedení FUD UJEP dostaly streamovou podobu. Vznikly, aby nahradily uniklou výuku, ale především, aby vytvořily společenství lidí vzdálených někdy stovky kilometrů i napříč Evropou při sdílení společných hodnot. Jejich zpětná vazba – komentáře a otázky těch, kteří v danou chvíli on-line přenosu usednou před svůj počítač, přináší reflektivní sdílení. Jejich význam je především v rychlém gestu překlopení komunikace do možného způsobu, který pomáhal lidem řešit nejen odbornost, ale hlavně nejistotu, zhroucení stabilních jistot, někdy pocit ohrožení. Podíváme-li se, kolik posluchačů přednášky vidělo, nejedná se jen o aktuální počty studentů, sdílení bylo mnohem širší, takže si dovoluji myslet, že se jednalo o paralelní, naděje a smysluplnosti plný program v době pocíťovaného ohrožení a nejistoty.

ČÍM JSOU TYTO PŘEDNÁŠKY SPECIFICKÉ

Přednášky jsem vytvořila pro danou situaci, protože bylo jasné, že sdílet je může vlastně kdokoli. Média přinášejí výzvu smíšených cílových skupin. Proto jsem se snažila o výraznou interdisciplinaritu, protože přednášky sdíleli i neoboroví posluchači. Také o detailní odkazy do literatury, protože v době karantény hodně lidí stihlo číst. Čili o jakýsi „nadoborový“ vhléd i téma, protože přednášky jsem pak komunikovala s velice širokým spektrem diváků. Viděli je jak moji studenti z gymnázia a chtěla jsem, aby rozuměli, viděli a sdíleli je běžní studenti bakalářského a magisterského studia FUD UJEP a PF UJEP, tedy studenti napříč šesti ročníky. To je významná tematická a metodologická obtíž. Jak zaujmout s porozuměním studenta prvního ročníku i magistra před státnicemi? Navíc vyučuji na Univerzitě třetího věku a bylo jasné, že odkazy na přednášky pošlu i těmto studentům. Jedná se o velmi zvědavé ale často neoborové studenty, kteří se teprve s oborem seznamují a mají celoživotní zkušenost s metodologií či systémem z jiného oboru. Hledají často jakýsi životní přesah, než jednu konkrétní odbornou informaci. Aktuální se proto pojednou staly otázky, co vlastně přednášet, kde a jak klást otázky po smyslu takto seskupeného informačního proudu. Co vlastně sdílet v době sociální krize, do jakých detailů se mohu pustit při této pestrosti cílového posluchače: věkové i oborové.

Tím, že obvyklá výuka usprádaná vzestupně hloubkou i detailností informací po ročnících ustoupila do pozadí a vlastně přestalo její uspořádání dávat v těchto „smíšených“ a rovnou široce medializovaných souvislostech smysl, vynořila se poměrně podstatná témata, na která paradoxně v zaplněném semestru není čas a pro množství detailů k nim vlastně nevede cesta. Ovšem týkají se smyslu daného snažení.

Proč vůbec je umění, proč se jím zabývat v době zdánlivě jinak tematizované krize. Jak se spolu obory propojují (umění a design, výtvarné umění a hudba). Tím se zabývají první dvě přednášky.

Přednáška Souvislosti umění – design s příklady ze soudobé scény

<https://www.youtube.com/watch?v=d0xmaK5eDZE&feature=youtu.be>

Přednáška Souvislosti hudby a výtvarných oborů ve 20. století

<https://www.youtube.com/watch?v=-Nqotql6Yfc&feature=youtu.be>

Přednáška Proces autentifikace v umění

<https://www.youtube.com/watch?v=7emYDbXMCAs&t=1346s>

Třetí přednáška si klade otázky, jak se vlastně osobní dostává do tvorby tak, že to zajímá ještě někoho jiného. Řeší, jak dochází k objektivizaci subjektivních dojmů a prožívání tvorbou a medializací. Jak se to liší od vědecké objektivizace – především vyjádřením exprese a osobního hlediska. Mluvíme o osobní autentické účasti, o *autentifikaci*. Je zde obtíž, že prožitkovost spojená s intuicí není dále strukturována a je pro svou celostnost užívána umělci. Nelze ji však edukovat. Proto jsou úvahy o tvorbě jako o takové svěřovány slovům a pojmům a volí je ti, kdo o kvalitě nebo zdrojích zážitku potřebují uvažovat (kurátoři, teoretici) nebo je edukovat (učitelé). Například chtějí řešit otázku: proč tedy autor vůbec usiluje typizací o zobecnění své subjektivity, když už ji stejně prožívá? Nejen aby se mohl vyjádřit, aby vůbec něco vyjádřil tak, že tím osloví i druhé, že vůbec dojde ke komunikaci a sdílení hodnot a postojů, ale aby „*sebevyjevil*“ sebe i sám sobě.

V závěru této přednášky jsou proto zdůrazněny podstatné otázky, které doprovází tvorbu a neměly by proto chybět v její edukaci: „jak?“ a „proč?“ je dílo. K otázce „jak?“ vede cesta velmi dobré znalosti možností médií jako takových propojená s otázkou „proč?“, která by měla nasát hodnotové a etické rámce autora, aktuality doby a měla by tak vznikat angažovaná díla. To je také odpověď, proč vůbec dělat tato zamyšlení v době sociální krize. Od ostatních také angažovaných společenských gest (například ekologicky zaměřených webových stránek) se zásadně liší ne v informacích, ale v záměrně budované expresi, která má metaforickou podstatu a kontextuální ukotvení ve světě umění.

Obrazová prezentace připojena k tomuto textu seznamuje stručně s první přednáškou. Všechny tři přednášky jsou dostupné na uvedených adresách a budou dále sloužit ve výuce.

Medailon autora

Doc. KATEŘINA DYTRTOVÁ, PhD. vystudovala učitelství hudební výchovy a českého jazyka pro SŠ na PF UJEP v Ústí nad Labem, učitelství výtvarné výchovy pro SŠ na PedF UK v Praze. Pracuje na Katedře dějin a teorie umění Fakulty umění a designu a na Katedře výtvarné kultury Pedagogické fakulty UJEP Ústí nad Labem. Zaměřuje se na otázky zprostředkování umění, tvorby významu ve vizuální oblasti a zakotvení problematiky edukace v teoriích vizuálních oborů. Doktorská studia byla zaměřena na komparaci vizuálních a hudebních oborů